

Plan mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling för Bäckseda skola

Dokumenttyp:	Handlingsplan
Beslutad av:	Grundskolans ledningsgrupp (2021-02-12)
Gäller för:	Grundskola (inklusive fritidshem och förskoleklass)
Giltig fr.o.m.:	2022-08-18
Dokumentansvarig:	Rektor

Innehåll

Bäckседа skolas vision	3
Trivsel – Vi ser fram emot att komma till skolan.....	3
Trygghet – Vi är snälla mot varandra.....	3
Kunskap – Vi är stolta över det vi lärt oss och nyfikna på att lära oss mer	3
Mitt bästa jag – Varje elev är fri att ha sin identitet och vågar stå för den de vill vara ...	3
Främjande och förebyggande åtgärder.....	4
Arbetsområden runt främjande och förebyggande åtgärder	4
Kartläggning och undersökning av risker och hinder samt analys av orsaker	6
Beslutade åtgärder.....	7
Uppföljning och utvärdering av beslutade åtgärder.....	8
Ordningsregler	9
Utgångspunkt.....	9
Årets ordningsregler	9
Främjande och förebyggande	9
Om en elev har ett oönskat beteende.....	9
Rutiner för akuta situationer	10
Bakgrund.....	10
Anmälningsskyldighet	10
Utredningsskyldighet	10
Rutin och ansvarsfördelning i normalfallet	11
Lagar och styrdokument.....	13
Skollagen kap. 6	13
Diskrimineringslagen	13
Diskrimineringsgrunder	14
Begrepp	17
Diskriminering.....	17
Direkt diskriminering	17
Indirekt diskriminering.....	17
Trakasserier och kränkande behandling.....	17
Repressalier.....	18
Ytterligare information och stöd	18

Bäckseda skolas vision

Bäckseda skolas vision är att alla trivs, är trygga och utvecklas till sitt bästa jag

För att nå dit arbetar vi efter våra fyra ledord *trivsel*, *trygghet*, *kunskap* och att få utvecklas till *mitt bästa jag*. Fyra ledord som för oss visar vägen mot visionen.

Trivsel – Vi ser fram emot att komma till skolan

På Bäckseda skola har vi relationer i fokus, vilket för oss betyder att alla blir sedda och att elever blir involverade i lösningar som rör dem. Vi har roliga raster och skoldagen som helhet är lärorik och lustfylld. Skolan präglas av ett öppet klimat där vi tar hjälp av varandra vilket leder till utveckling. Vi är stolta över att vara en skola där personal tycker om att umgås med eleverna och varandra för att vara del av en helhet. På skolan har vi ett vårdat språk som leder till ett respektfullt klimat.

Trygghet – Vi är snälla mot varandra

Varje elev har minst en trygg vuxen och en kompis de kan vända sig till på skolan. Både elever och personal respekterar allas olikheter och relationerna präglas av ömsesidig respekt. På skolan tar både personal och elever hand om varandra och uppmärksammar sådant andra gör bra. Skolan vilar på stabila rutiner och strukturer där vi har ett systematiskt värdegrundsarbete. Om en kränkning sker tar personal tag i den direkt och hjälper eleverna att komma vidare. I klassrummet är felsvar en tillgång och klimatet är kärleksfullt och tillåtande.

Kunskap – Vi är stolta över det vi lärt oss och nyfikna på att lära oss mer

Hos oss är det en självklarhet att vilja lära. Lektionerna är inspirerande samt har en röd tråd från årskurs F-6. Vi har utbildad och kompetent personal och det råder en kultur där alla delar med sig. Vi har hög studiero och eleverna hjälper varandra. Vi har ett systematiskt kvalitetsarbete som vi hela tiden förfinar. Vi analyserar tester och framgångar både på elev och gruppnivå för att se hur vi utvecklar undervisningen för alla elever. Undervisningen är varierad och utmanar samtliga elever.

Mitt bästa jag – Varje elev är fri att ha sin identitet och vågar stå för den de vill vara

Genom att bygga på elevernas starka sidor ökar vi deras tro på sig själv vilket motiverar dem i skolarbetet. Vi arbetar med mycket uppmuntran och organiserar för att eleverna ska få positiva upplevelser vad gäller inläring, sociala relationer och demokrati. Ett nära samarbete med vårdnadshavare skapar en trygghet för eleverna där vuxna vet vad de behöver. Värdegrundsarbetet på skolan hjälper eleverna att vara trygga i sin identitet och hjälper dem att våga vara den de vill vara, samt göra goda val i livet.

Främjande och förebyggande åtgärder

Fritidshemmet, förskoleklassen och grundskolan ska arbeta med aktiva åtgärder för att motverka att kränkningar, trakasserier och diskriminering sker. Aktiva åtgärder är ett förebyggande arbete för att inom en skolenhet främja lika rättigheter och möjligheter för alla barn. Observera att följande områden ska inrymmas i åtgärderna:

- kränkande behandling
- kön
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- könsidentitet eller könsuttryck
- ålder

Det förebyggande arbetet handlar om att undanröja risker för att barn/elever kan bli utsatta för kränkande behandling eller diskriminering inom ramen för verksamheten. Arbetat handlar **inte** om att åtgärda problem som redan har uppkommit i ett enskilt fall, utan om att förebygga att barn kränks, diskrimineras eller på annat sätt får begränsade möjligheter inom skolenheten.

Arbetsområden runt främjande och förebyggande åtgärder

Tillgänglig lärmiljö

Mål: En pedagogisk, fysisk och socialt tillgänglig lärmiljö i skolans alla verksamheter.

Syfte: En högre målpuppfyllelse genom att elever kan tillägna sig undervisningen. Verksamheten ska vara tydlig och likvärdig så att samtliga elever kan fokusera på sina studier snarare än strukturen. Hitta former för lärare att vara tillgängliga för eleverna på ett relationellt plan.

Insats: Vi har under åren som gått kompetensutvecklat personal inom NPF genom specialpedagogiska skolmyndighetens *studiepaket NPF*. Med tiden har arbetet förskjutits mot ett arbete kring tillgänglig lärmiljö. Arbetet har mynnat ut i ett dokument där vi beskriver hur vi gemensamt vill arbeta utifrån den fysiska lärmiljön, förhållningssätt och bemötande. Många har tagit till sig detta, men vi har fortfarande implementering kvar att göra. År 22/23 kompetensutvecklas alla lärare på skolan i differentierad undervisning för att även göra den pedagogiska lärmiljön tillgänglig i så hög grad som möjligt.

Raster

Mål: Rasterna är av sådan kvalitet att de i sig är en anledning för eleverna att längta till skolan. Alla elever är trygga och trivs på våra raster. Rasterna är en del av att skapa en socialt tillgänglig lärmiljö i så hög utsträckning som möjligt.

Syfte: På rasterna ska eleverna genom leken ges möjlighet att bearbeta intryck, pröva sin identitet, utveckla kreativitet samt sin förmåga att samarbeta och kommunicera.

Insats Två fritidspedagogtjänster har sitt huvuduppdrag läsåret 22/23 att fortsätta utveckla rastverksamhet för att göra rasterna meningsfulla för skolans alla elever. All resurspersonal stärker tryggheten på lunchrasten genom att tillsammans lägga fokus på att vara ute istället för

att vara resurs på gruppnivå. I arbetet ligger också ett utvecklingsuppdrag för att göra hela skolgården mer tillgänglig och intressant för våra elever. Det kommer ske genom spontana samtal mellan pedagoger och elever, men även strukturerat genom elevrådet.

Basgruppsarbete

Mål: Alla elever känner en tillhörighet och har en kompis att vara med i skolan.

Syfte: I skolan ska eleverna genom att lärarna i viss mån styr vilka grupper man tillhör hitta nya kontakter och utvidga sitt sociala nätverk samt finna en trygghet i en liten grupp.

Insats: Varje elev tillhör en basgrupp i sin klass. Dessa används för grupparbete under lektioner och lek på raster i olika omfattning.

Elevhälsoarbete

Mål: Främja elevernas hälsa och lärande samt förebygga ohälsa och hinder i lärandet.

Syfte: För att hjälpa elever bli trygga och utvecklas till sitt bästa jag. I det också kunna ta till sig kunskaper och lyckas med studierna i skolan.

Insats: Genom ett omtag runt elevhälsoarbetet startar vi upp elevhälsoteamet där vi delar upp arbetet i flera olika grupper. Vi får tydligare fokus på både främjande, förebyggande och åtgärdande insatser.

- Trygghetsgruppen kommer arbeta med främjande och förebyggande aktiviteter, utvärdering av planen mot diskriminering och kränkande behandling, följa upp frånvaro samt kränkingsanmälningar.
- Spec-teamets syfte är att korta ledstängerna mellan personal och elevhälsoteam för att på grupp- och individnivå i ett tidigt skede kunna samtala och få stöd i arbetet med en tillgänglig lärmiljö. Tanken är också att det är ett forum för pedagoger att diskutera extra anpassningar runt elever med spec-personal.
- Elevhälsoteamets syfte är att arbeta med tvärprofessionella diskussioner där vi arbetar med fokus på förebyggande och åtgärdande nivå. Teamet har tillsammans ett övergripande ansvar att föreslå insatser i förbyggande och åtgärdande syfte på organisation-, grupp-, och individnivå.
- EHM-mötets syfte är att ge klasslärare, resurspersonal och elevhälsoteamets medlemmar en arena att mötas i ett främjande, förebyggande och strukturerat möte där man utifrån ett nuläge reflekterar, analyserar och föreslår insatser.

Kartläggning och undersökning av risker och hinder samt analys av orsaker

Syftet med kartläggningen är att identifiera risker för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling i verksamheten. De problem- och riskområden som identifieras ska ligga till grund för planeringen av de åtgärder som ska genomföras för att förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Kartläggningen bör inte bara omfatta förekomsten av trakasserier och kränkande behandling, utan även en översyn av den egna organisationen på såväl, individ-, som grupp- och verksamhetsnivå. Verksamheten kan genom sin organisation, regler, gruppindelningar och andra inslag oavsiktligt medverka till att diskriminering uppstår.

Rutiner och regler behöver därför ses över för att minimera risken för att det uppstår strukturer som bidrar till kränkningar eller diskriminering.

Kartläggningen ska innefatta risker och hinder för lika rättigheter och möjligheter avseende

- kränkande behandling
- kön
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- könsidentitet eller könsuttryck
- ålder

Beskriv hur kartläggningen har genomförts och vilka som har deltagit

Under året kommer vi göra en djupare genomgång av följande dokument:

- Klassens kvalitetsrapport
- Klassanalyser

Beslutade åtgärder

Arbetet med att främja och förebygga kränkande behandling och diskriminering ska vara målinriktat och verksamheten ska genomföra åtgärder för att förhindra att det uppstår. Att arbetet ska vara målinriktat innebär att verksamheten ska sätta upp mål för sitt förebyggande arbete.

Konkreta och uppföljningsbara mål samt åtgärder som ska genomföras för att nå målen

Mål	Aktiva åtgärder för att nå målet
En pedagogisk, fysisk och socialt tillgänglig lärmiljö i skolans alla verksamheter.	<p><u>Fysisk lärmiljö</u> Vi fullföljer det vi beslutat i kompetensutvecklingsinsatsen <i>Studiepaket NPF</i> för att få en mer tillgänglig lärmiljö. Speciallärare får ett riktat uppdrag att i specteamets träffar att motivera till en mer fysiskt tillgänglig lärmiljö för alla.</p> <p><u>Pedagogisk lärmiljö</u> Alla lärare kompetensutvecklas i differentierad lärmiljö med ledning av förstelärare.</p>
Rasterna är av sådan kvalitet att de i sig är en anledning för eleverna att längta till skolan. Alla elever är trygga och trivs på våra raster.	Två fritidspedagoger får i uppdrag att arbeta aktivt med rastmiljön. Alla resurspedagoger rastvärdar på lunchrasten för att skapa en så tillgänglig <u>social lärmiljö</u> som möjligt.
Alla elever känner genom basgruppsarbetet en tillhörighet och har en kompis att vara med i skolan.	Varje elev tillhör en basgrupp i sin klass. Dessa används för grupparbete under lektioner och lek på raster i olika omfattning.
Främja elevernas hälsa och lärande samt förebygga ohälsa och hinder i lärandet.	Elevhälsans organisation gör en omstart. Rektor och specialpedagog arbetar under året för att se hur det ska se ut för att elevhälsan ska vara mer tillgänglig. Nya grupper och arenor etableras så som trygghetsteam, spec-team, elevhälsoteam och EHM möte.

Uppföljning och utvärdering av beslutade åtgärder

Hur ska åtgärderna följas upp och utvärderas?

Samtliga mål kommer utvärderas genom att man först genomför ett sociogram i varje klass, genomför en intervju i elevrådet och tar med resultatet från dessa för att tillsammans med KKR analysera insamlad data i elevhälsoteamet.

Vem ansvarar?

Rektor ser till att det tid finns för utvärderingen och genomför sedan arbetet tillsammans med elevhälsoteamet.

Vilka ska delta?

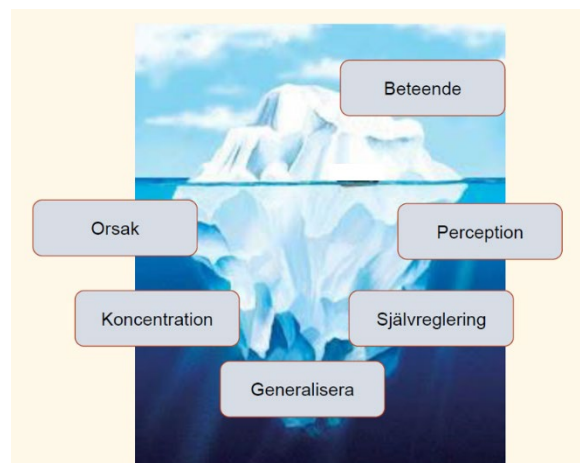
Ansvariga redovisar i EHT.

Ordningsregler

Utgångspunkt

Vi utgår från läroplanen och skollagen i de beslut vi tar kring ärendena nedan.

All personal står bakom och hjälper eleverna att följa ordningsreglerna. De används också i respektive klass värdegrundsarbete.

Källa: SPSM

Årets ordningsregler

- Vi hjälps åt att skapa arbetsro - *Kunskap*
- Vi är snälla kompisar som tar hand om varandra och skolans lokaler - *Trygghet*
- Vi gör skoldagen rolig för varandra - *Trivsel*
- Vi visar respekt för varandra och lyssnar när andra pratar – *Utvecklas till mitt bästa jag*

Främjande och förebyggande

All personal försöker skapa en god relation till eleverna och har ett salutogent förhållningsätt i förhållande till dem. En utgångspunkt är att vara nyfiken på eleverna, hur de tänker och varför de agerar som de gör.

Om en elev har ett önskat beteende

- Förklarar den vuxne varför det är olämpligt och vad som är ett önskat beteende.
- Fortsätter vi vara nyfikna, för att ta reda på varför eleven agerat som de gjorde. (Vad finns under ytan på isberget på förstasidan?)
- Utgå ifrån att eleven talar sanning även om det verkar otroligt och hjälp dem utifrån det de säger.
- Fundera tillsammans med eleven på strategier för att undvika att hamna i samma typ av situation igen. Vilka strategier kan eleven själv använda och vad kan vi som vuxna hjälpa till med? Vad är en meningsfull konsekvens till beteendet?
- Informera hemmet om samtalet om det är för elevens bästa. Det är viktigt att inte samma vårdnadshavare "översköljs" med negativ information från skolan. Händer det mycket runt samma elev, så samla ihop det och kom överens med vårdnadshavaren om hur kommunikationen ska se ut.

Om du som vuxen ser att ett beteende upprepar sig och du inte når en förändring hos eleven trots upprepade samtal.

1. Fråga i arbetslaget om någon där kan stötta dig.
2. Ser ni mer ni kan stötta eleven med? Testa!
3. Fråga sedan någon från EHT-teamet. Ni kan både få stöd av personen direkt och det kan vara aktuellt att lyfta på EHT.

Rutiner för akuta situationer

Bakgrund

Enligt Skollagen 6 kap. 10 § är en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Första stycket första och andra meningarna ska tillämpas på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen (2008:567).

Följande riktlinjer förtydligar ansvarsfördelningen mellan rektor och huvudmannen. Arbetet i de olika verksamheterna ska präglas av en nolltolerans mot kränkningar.

Anmälningsskyldighet

Varje lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling eller diskriminering i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn som i sin tur har anmälningsskyldighet till huvudmannen.

Utredningsskyldighet

Skolan är skyldig att utreda händelsen så fort det kommit till skolan kännedom att det förekommit kränkningar eller att något barn känner sig kränkt. Utredningen inriktas på att bedöma vilka åtgärder som måste vidtas för att förhindra fortsatta kränkningar.

Utredningen blir av vikt för att huvudmannen ska kunna vidta relevanta åtgärder och för att dessa ska ha effekt.

I vissa situationer kan det vara tillräckligt att genom några frågor för att få händelsen klarlagd och därigenom utagerad. En sådan enkel utredning kan dock bara anses tillräcklig om det framgår att händelsen varit bagatellartad. I andra mer komplicerade fall av kränkningar kan utredningsskyldigheten bli mycket långtgående och omfatta fler barn eller elever samt personal.

Huvudmannen måste få kännedom om uppgifterna för att utredning ska kunna inledas och eventuella åtgärder vidtas. Huvudmannen är även skyldig att skyndsamt se till att en anmälan utreds.

Barn- och utbildningsnämnden i Vetlanda har delegerat ansvaret att utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling till rektor. Utredningen anmäls till barn- och utbildningsnämnden, för att nämndens ledamöter ska få information om hur ärendet har utvecklats.

Rutin och ansvarsfördelning i normalfallet

Handlingsplan vid kränkande behandling

Kränkning sker

1. Samtala med den kränkta och den som kränkt.
2. Anmäl ärendet i E-tjänst
3. Klasslärare kontaktar vårdnadshavare till båda barnen om att kränkningen har skett.

Anmälan kommer till rektor

Rektor skickar anmälan till BU-kansliet samt delegerar utredningen till personal. (Oftast till den som gjort anmälan eller haft det första samtalet.)

Delegerad personal

1. Genomför en utredning utifrån mall i e-tjänsten. (Vid mindre händelser kan utredningen vara gjord redan innan anmälan skickats in och dokumenteras då redan i anmälan.)
2. Beslut om åtgärder
3. Efter utredningen tas ny kontakt med vårdnadshavare.

Uppföljning

1. Uppföljning sker efter två skoldagar
2. Uppföljning sker efter två veckor.

Kränkning fortsätter

Om det genom uppföljningarna eller på annat sätt framkommer att kränkningarna fortsätter görs en ny utredning som dokumenteras i samma anmälan. Meddela rektor via e-post då det inte "signaleras" genom systemet.

Avslut

Om uppföljningen efter två veckor visar att det är bra meddelas rektor och ärendet avslutas.

Rutin och ansvarsfördelning gentemot huvudmannen

1. När en lärare eller annan personal får kännedom om/misstänker att ett barn är utsatt för kränkande behandling eller diskriminering sker **omedelbart** en anmälan till rektor.
2. Rektor skickar anmälan till barn- och utbildningskansliet, som diarieför ärendet. Kopia på anmälan läggs i elevakten.
3. Rektor eller av rektor utsedd personal utreder **skyndsamt** omständigheterna kring den uppgivna kränkningen eller diskrimineringen. Utredningen belyser allsidigt vad som inträffat samt omfattar både den eller de som kan ha utfört kränkningen och den som har blivit utsatt.
4. Utredningen ska leda till att verksamheten får tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma vilka åtgärder som måste vidtas för att få trakasserier eller den kränkande behandlingen att upphöra. Utredningen lämnas till barn- och utbildningskansliet, kopia läggs i elevakten.
5. Utredningen anmäls också till barn- och utbildningsnämnden, där den noteras i protokollet som ett delgivningsärende.

Särskild rutin för personal finns på intranätet: [BU Kränkande behandling, rutin](#)

Undantag

I det fall ett barn är utsatt för *långvarig kränkande behandling eller trakasserier* eller *då personal är inblandad*, överlämnas utredningsansvaret till verksamhetschef grundskola och därefter vidtas de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Utredningen anmäls också till barn- och utbildningsnämnden, där den noteras i protokollet som ett delgivningsärende.

Lagar och styrdokument

I skollagen kap 6, i läroplanen för skolan kap 1 och 2.1, samt i diskrimineringslagen regleras arbetet mot diskriminering och kränkande behandling.

Skollagen kap. 6

I 6 kapitlet skollagen finns regler om aktiva åtgärder mot kränkande behandling. Det innebär att huvudmannen för en skola är skyldig att se till att det i varje skola bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen ska se till att det dels genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn utsätts för kränkande behandling, dels årligen upprättas en plan mot kränkande behandling. Planen mot kränkande behandling ska innehålla en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever samt en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Det finns i 6 kapitlet skollagen också regler om förbud mot kränkande behandling och repressalier och om skyldighet att anmäla, utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling.

Barn ska vara delaktiga i arbetet med planen mot kränkande behandling.

Diskrimineringslagen

Reglerna om aktiva åtgärder mot diskriminering finns i 3 kap. diskrimineringslagen. Här regleras förskolans skyldighet att arbeta med aktiva åtgärder som omfattar alla diskrimineringsgrunder. Arbetet med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter ska omfatta diskrimineringsgrunderna:

- Kön
- Könsoverskridande identitet eller uttryck
- Etnisk tillhörighet,
- Religion eller annan trosuppfattning,
- Funktionsnedsättning,
- Sexuell läggning
- Ålder

Här finns också en skyldighet att genomföra arbetet med aktiva åtgärder enligt ett övergripande ramverk. Aktiva åtgärder är ett förebyggande och främjande arbete för att inom en verksamhet motverka diskriminering och på annat sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund. Det har också införts en skyldighet att ha riktlinjer och rutiner för verksamheten i syfte att förhindra trakasserier och sexuella trakasserier. Kravet på en likabehandlingsplan har ersatts med ett allmänt krav på skriftlig dokumentation.

Diskrimineringsgrunder

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- En flicka går före en pojke i kön till en förskola med motiveringen att det redan finns en stor majoritet pojkar på förskolan. (diskriminering)
- När barnen leker på gården berättar Peter för sin förskollärare Gunilla att han vill ha en likadan röd mössa som Fatima. Han tycker att den är väldigt fin med små glitterhjärtan på. Gunilla säger skrattande "Då kanske vi ska kalla dig för Petra så att de andra inte tror att du är Fatima". Hon berättar för de andra barnen om det och alla skrattar åt Peter. (trakasserier på grund av kön)

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från "det normala".

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Sedan ett år tillbaka markerar Erik, 5 år, tydligt att hon helst vill vara flicka och kallas hon och henne. Föräldrarna har gått med på hennes önskemål att bära klänning. En dag är Erik ledsen när pappa kommer till förskolan för att hämta henne. Hon berättar att hon inte fick följa med på utflykt eftersom hon vägrade att ta på sig ett par byxor. Pappa frågar personalen varför Erik skulle byta till byxor och får svaret: "Det får vara någon måtta med tramset." Pappan blir också uppmanad att i fortsättningen klä Erik i "riktiga kläder" eftersom några barn har börjat reta henne för att hon bär klänning. (diskriminering och trakasserier)

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En förskola med många barn med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn när man tar in nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. (diskriminering)

- En av förskollärarna uttalar sig negativt om polacker inför barnen. I barngruppen finns det ett polskt barn som tar illa vid sig. (trakasserier)

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringsskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Axel går i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens söndagsskola. Hans förskollärare säger "Usch, vilket trams! Ska du bli en sådan där bibelfanatiker?" (trakasserier)
- Salima blir ledsen eftersom några av de andra barnen brukar skratta åt hennes mamma som bär muslimsk huvudduk när hon kommer och hämtar henne. En av förskollärarna tröstar Salima, men vidtar inga andra åtgärder. (trakasserier)

Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- Anna som har ADHD får inte börja på samma förskola som sin storebror. Kommunen, som tillämpar syskonförtur, tycker i detta fall att Anna ska börja på en annan förskola. Där finns det andra barn med samma diagnos och personalen har därför kunskap om denna. (diskriminering)
- David har muskeldystrofi som gör att han går klumpigt och ostadigt och har lätt för att falla. Några av barnen brukar reta David och kallar honom "Snubbelfot". Personal har hört att han blir retad, men har inte vidtagit några åtgärder. (trakasserier)

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Det har gått bra på förskolan tills James äldre bror kommer på besök. Några av barnen har hört när deras storasyskon i negativa ordalag kallat James bror för bög. Nu får James inte vara med och leka eftersom han har en "äcklig" storebror. Eftersom en av de vuxna på förskolan hör ordväxlingen utan att reagera känner James att han inte har någon att vända sig till. (trakasserier)
- Johanna är ny på förskolan och ska fylla i sitt familjetråd. Hon får en förtryckt mall där mammans och pappans namn ska fyllas i. Hon vill ha ett nytt papper med mamma och pappa, men får till svar att hon kan stryka över pappa och skriva dit "den andra tantens" namn. (diskriminering)

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd.

Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i skolan.

Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är den enda sexåringen som går kvar i förskolan och inte har börjat i förskoleklass. Det är hans föräldrar som valt det. De andra barnen retar honom ofta för det. (trakasserier)
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra barnens pappor. Agnes blir sårad när de andra barnen skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. (trakasserier)

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder.

Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora", eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en elev eller student känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook).

Både skolpersonal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling

- Carl blir ofta kontaktad på nätet av elever på skolan. Där kallar de honom "pucko" och "tjockis". De har också lagt ut bilder av Carl på sociala medier. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i klassrummet och vill inte lugna ner sig trots lärarens tillsägelse. Ett gräl som uppstår emellan dem slutar med att läraren ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på rasterna. Han är hellre ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. "Han är en ensamvarg", säger klassläraren. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när en elev, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Ytterligare information och stöd

Skolverket

<https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/krankande-behandling-mobbning-och-diskriminering>

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/koll-pa-studiero/framja-studiero-genom-att-motverka-krankande-behandling-och-diskriminering>

Diskrimineringsombudsmannen

<https://www.do.se/om-diskriminering/vad-ar-diskriminering/>